

vodo. Vodo pa težko odtehtajo ambicije akterjev, ki se potem kar nekako izgube. Zaenkrat še ne kaže prav posebno, da se ta odnos spreminja, in če RTC misli, da je drugačen, naj to najprej dokaže. Zimska podoba je res idilična, ampak pod površjem se skriva marsikaj, od neurejenih odplak pa do razstreljenega Velikega Zvoha. Čakanje na to, da se bo trava sama zarasla, bo trajalo še zelo dolgo in morda bi bilo pametno počakati, da vidimo, ali se sploh bo, pa naj potem rijejo še naprej.

Če pa si RTC želi povečati število stacionarnih gostov, naj kar začne, vendar najprej z nastanitvijo v dolini, kjer je manj problemov, pa tudi izgovori o preobremenjenosti smučišča niso povsem prepričljivi, saj se to dogaja predvsem ob koncu tednov, ko Krvavec zavzame množica bolj »sindikálnih« smučarjev. Gostinstvo je tudi mnogo bolj ekonomsko učinkovito (če bodo pri nas še razmere za to?) in te zmogljivosti šele lahko građe žičnice, ki so povsod manj rentabilne; takšen je tudi položaj na Koroškem in drugod v Alpah, le pri nas je narobe: najprej žičnice, potem pa izgube...

Od Koroške pa Krvavec loči še to, da je Krvavec še malo bolj na sončni strani Alp, to pa pomeni, da je s snegom pač tako, kakor je. Topli vetrovi namreč prinašajo visoko v gore dež namesto snega, in to marsikdaj sredi zime, to pa vzame še tisto malo snega. Krvavec je še prvi vrh nad Ljubljansko kotlino in zato še bolj podvržen takšnim vplivom, pa tudi Kalški Greben je šele drugi in nad 2200 metrov je le 24 metrov vrha, vse drugo je nižje; obenem gre za južno pobočje (Krvavec je v glavnem zahodno), ki ni planina, ampak kraški svet vrtač, ruševja, prelomov, kjer bi bilo za ureditev smučišč treba mnogo več dela, pa tudi več snega. V Kranjski gori se da na res travnatih terenih smučati že pri 20 centimetrih snega, na Krvavcu pa je pri 30 ali 40 centimetrih smuka kljub prizadevanju delavcev, da bi pokrili prelomnice in izpostavljena mesta, bolj borna. Kalški greben pa bi potreboval še več snega in tista o metru snega na njem, ko se Krvavec šele pobeli, je za tiste, ki poznajo Kalški greben tudi pozimi, malce »debel«, razen če niso merili v kakšni vrtači. Takšne razmere so takrat šele na Podih v osrednji skupini Grintovcev, pa še to ne vedno, seveda pa so nad Podi še več kot 200 metrov visoki vrhovi, medtem ko je nad grebenom le vetrovno nebo. Je kdo pomislil, kako bo to vplivalo na žičnice, speljane po robovih in čez stene?

Zato menim, da predvidevana ali želena razširitev zaenkrat diši bolj po megalomaniji kot pa po res preudarnem premisleku. Ambicioznih načrtov pa imamo na Slovenskem že preveč.

Če je RTC Krvavec sposoben rešiti probleme, ki se kažejo že na Krvavcu, odpadne vode, pa morda akumulacijsko jezero za snežne topove, seveda tako, da ne bodo dodatno poslabšali stanja in bo to mogoče tudi videti in bo oprijemljivo, potem ima možnosti, da prepriča še koga o upravičenosti; če pa ne, je izgovorjena nedolžnost kar dovolj.

Pa brez zamere! Ampak sam sem prisiljen deloma piti tudi vodo izpod Krvavca in sem se zanjo pripravljen odpovedati tudi smučanju.

Tone Špenko, Kamnik

GORSKI SVET IN ALPSKO SMUČANJE

Aroganten odnos do narave in njenih danosti ter miselnost, da mora vse služiti človeku in biti uporabno, da nič ne sme biti varovano zaradi naravne danosti same, sta se iz dolinskega sveta že pred leti preselila tudi v gorski svet. Danes niti osamljeni gorski grebeni niso varni pred gradnjo novih zimskih smučarskih središč kljub spoznanjem, kako velike ekološke in družbene probleme so povsod po svetu povzročili podobni pokrajine in domačinom. In kot v dolini se tudi v gorskem svetu srečujemo s posegi brez predpisanih dovoljenj, s črno gradnjo torej.

Peščica posameznikov v delovnih organizacijah v povezavi s predstavniki občin pri nas že vrsto let načrtuje in odloča o teh posegih s »tržno« miselnostjo, kako razširiti »svoje« podjetje na »nikogaršnjem« svetu. Ob vplivni, pred javnostjo skriti podpori posameznih vplivnežev, molku Planinske zveze Slovenije in za to pristojnih upravnih organov nezadržno podirajo drevesa, odstranjujejo rušje, spreminjajo pobočja, celo razstreljujejo, valijo kamenje, gradijo ceste in druge naprave, postavljajo rezervoarje za tekoča goriva, ne ozirajoč se na vodozbirnost območja v dolini.

V gorskem svetu na pragu Ljubljane, najpriljubljenejšem alpskem smučišču Ljubljancanov, na Krvavcu, v zadnjih letih nikakor nočejo zaustaviti svojega »razvoja«. Pod planinskim domom na Krvavcu so poleg objekta na Kriški planini zgradili še nova počitniška stanovanja ter zanje svojevoljno spreminjali predpisane pogoje za gradnjo, kar velja tudi za smučišča in žičnice na Zvohu, ter tako poškodovali okolje globoko v dolino. Tu sta že spremenjena topografija in mikrorelief, odstranjena je bila vsa vegetacija, ki jim je zaradi velike nadmorske višine, majhne količine prsti in prepozna sa-niranja ni uspelo nadomestiti. Kljub temu smučarsko progo še vedno ravna in

širijo ter zato odrivajo velike količine kamenja v dolino Korošice. Fizično in vidno sta prizadeta greben Zvoha in dolina Korošice. Odgovornim v RTC Kravavec se za ta brezobzirna in nezakonita dejanja ni skrivil niti las na glavi. V svoj dolgoročni razvojni program so drzno zapisali še »izgradnjo novega žičničarskega smučarskega kompleksa na Dolgih njivah in Kalškem grebenu, izgradnjo velikih športnih igrišč (teniška, atletska, nogometna) na zgornjem območju Kravca, izgradnjo še novih turističnogostinskih in nočitvenih objektov na območju Kriške planine ter celó izgradnjo parkirne hiše na območju planine Jezerca ali Kriške planine«. Stagnaciji RTC Kravca bi se po njihovem mnenju izognili, če bi v tem novem gorskem prostoru uredili 1500 do 2000 turističnih ležišč in temu ustrezno prometno in gostinsko infrastrukturo. Brez ustreznih soglasij že sedaj kar nadaljujejo gradnjo ceste proti zahodnemu robu Kravca, očitno z namenom, da pridejo na kakršenkoli način do Dolgih njiv.

Zeleni Slovenije odločno odklanjamo nadaljnje širjenje smučišč na Kravcu, ker razumemo in spremljamo utemeljeno negativno stališče do posegov v območje Dolgih njiv kranjskega Zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine, ki ugotavlja, da bi bila izgradnja smučarskega središča na Dolgih njivah uničujoč poseg v ta prostor. Problematičen je že dostop iz doline Kokre, ker bi morali za postavitev spodnje postaje žičnice in parkirišča prekriti reko Kokro, kar bi bil hud poseg v to ohranjeno dolino, kar velja tudi v primeru, če bi spodnjo postajo žičnice postavili pri Robleku. Tudi dostop iz doline Kamniške Bistrice bi bil problematičen zaradi velike izravnave terena za parkirišča. Nesprejemljiva zaradi vizualne izpostavljenosti je tudi zgornja postaja žičnice, problemi pa so še pri dostopih, energetski in komunalni oskrbi, za izgradnjo žičnic in smučišč bi bile potrebne velike zemeljske izravnave, podobno kot na Zvohu, zaradi smučišča bi bilo potrebno odstraniti vso višjo vegetacijo, tudi ekološko izredno občutljiv pas rušja, še bolj bi se skrčil življenjski prostor za divjad, uničena bi bila zimska izredno pomembna povezava med dolino Kamniške Bistrice in dolino Kokre.

Tudi mnenje strokovne ekipe Urbanističnega inštituta Slovenije v krajinski zasnovi odsvetuje izgradnjo središča za alpsko smučanje na Dolgih njivah, Kalškem grebenu, planini Koren in Košutni. Poudarili so, da gre za posege v doslej nedotaknjeno visokogorsko naravo Kamniško-Savinjskih Alp z zakonsko opredeljeno namembnostjo, da se ta prostor ohranja kot posebno dragocena naravna dediščina v sklopu predvidenega regijskega parka v Karavankah in Kamniško-Savinjskih Alpah. Kravavec se na Zvohu

namreč konča in tu se začena povsem nov visokogorski svet. Potrdili so, da bi se na določen način sicer moglo zgraditi to novo smučarsko središče, vendar bi celo najobzirnnejša varianta izgradnje zahtevala take posege v prostor, da bi se podoba in ekološko ravnotežje močno spremenila, izjemno tehnično zahtevna in investicijsko draga izgradnja ter vzdrževanje smučarskega centra pa ne bi mogla biti rentabilna in bi pomenila veliko družbeno breme.

Sprašujemo se, ali bi ob taki tehnično sicer zahtevni, a za gorski svet uničujoči izvedbi smučarji še lahko občutili duhovno ugodje smučanja in doživljali neokrnjenost narave in njene lepote.

Investitorju tega novega smučišča, ki je RTC Kravavec in ki bo te dni prejel iz sredstev solidarnosti za odpravljanje posledic naravnih nesreč v Sloveniji (!) finančna sredstva za kritje izgub, ker je letošnja zimska sezona že tretja zelena zima, je v krajinski zasnovi odsvetovano nadaljevanje izgradnje smučišč severno od Zvoha, med drugimi odklonilni stališči tudi zato, ker so tudi ta načrtovana smučišča — tako kot kravška — pretežno južna in zato sončna in ostajajo v slabih zimah brez snega. Omenjeno strokovno mnenje odklanja tudi izgradnjo večjih športnih igrišč na zgornjem območju Kravca zaradi prostorskih omejitev in pretežno izletniškega značaja tega območja Kravca. Tudi gradnja novih gostinskih in nočitvenih zmogljivosti bi bila na širšem območju Kriške planine popolnoma zgrešena, saj leži ta prostor v osi vodozbirnega območja ter ni direktno dostopen, poleg tega pa novih večjih nočitvenih zmogljivosti na zgornjem območju Kravca ni potrebno graditi. Predlagano jim je, da bi na območju severno od Zvoha prostor uredili in turistično tržili kot izjemnen fenomen ohranjene visokogorske narave z obnovljenimi starimi planšarijami in omrežjem planinskih poti, ki mu ni enakega pri tako hitri in lahki dostopnosti iz večjih mest.

Pišemo leto 1990 in baje nameravamo stopiti v Evropo. Tam že pospešeno pripravljajo alpsko konvencijo kot rezultat skupne zavestne odpovedi določenemu načinu mišljenja, dela in obnašanja, ki je povzročilo ogromno škodo v Alpah, ki jo bo mogoče le delno popraviti z velikimi stroški in naporji, predvsem pa bo za zdravljenje potrebno veliko časa. Predvideno je, da jo prihodnje leto sprejmejo in ratificirajo v vseh sedmih alpskih državah, začeti pa mora veljati leta 1992, ko bo Evropa zažvela v novi gospodarski ureditvi. Bistveno izhodišče konvencije za novo prostorsko urejanje je, da morajo ekološki argumenti imeti prednost pred ekonomskimi, kadar gre za varovanje okolja, da je obvezna izdelava krajinskega elaborata pred vsakim posegom in pro-

stor, da se s prostorskimi plani izloči čimveč območij iz nadaljnega turističnega urejanja, da je treba preprečiti obremenitev alpskega prostora z gradnjo počitniških naselij in hiš, ohraniti pa stara naselbinska jedra z avtentičnim stavbnim izročilom, zavarovati in finančno podpirati obstoj gorskih kmetij, kar pomeni negovati tisto, kar zmoreta dati narava in zemlja brez umetnih dodatkov in prisilnega pospeševanja. V osnutku konvencije je množičen turizem izključen, posebne omejitve so določene za zimski šport pri gradnji novih žičnic in smučarskih naprav, za visokogorski svet pa je predvidena prepoved velikih športnih prireditev, kot so svetovna prvenstva in tudi olimpiade. Na ledeniškem in kraškem svetu, kot je naše visokogorje, bo treba ukiniti in zapreti vse domove, ki ne bodo imeli urejene kanalizacije in odvoza odpadkov. V tem prispevku Zeleni Slovenije namenoma izpuščamo naštevane dosedanjih vseh nepopravljivih posegov žičničarjev v gorski svet na Voglu, Soriški planini, Zelenici, Golteh in drugod; opozarjamo le na nova nesprejemljiva načrtovanja, ki jih celo zaporedne zelene zime ne omajajo v glavah nekaterih pri nas in zaradi katerih se nato ob uničenju naravni danosti znajdejo še sami, kot pravijo, »v tako težkem finančnem položaju, da se brez pomoči drugih ne morejo izvleči« in se zato uporabljajo sredstva, ki so namenjena in so se zbirala za odpravljanje posledic resničnih naravnih nesreč.

RTC Velika planina svoj razvoj pojmuje z ustanovitvijo dveh turističnih centrov, na zahodnem in na vzhodnem delu (slednji naj bi bil dostopen po novi cesti); načrtujejo sedežnico za prevoz 1200 ljudi na uro, javnosti pa ne povedo, da s smučišči silijo v dolino Podvolovljeka na obrobju ornitološkega rezervata Lučka bela z gnezdiščem v Evropi redkega ptičja — sokola selca.

Za celoten projekt izgradnje turističnega centra (!) nameravajo pridobiti tudi tuj kapital in se organizirati kot mešana delničarska družba. Sodelujejo z avstrijsko firmo Lengger, specializirano za taka načrtovanja, ki bo seveda rada vložila svoj denar pri nas, saj dobro ve, da doma v Avstriji po letu 1992 svoje specialnosti ne bo mogla več uporabljati in tržiti; tam namreč sprejeto zakonodaja spoštuje in izvaja.

Prav tako se drzno širi tudi RTC Golte, čeprav je že v zaščitenem območju. Nemoteno širi še nov žičniški kompleks in celo nočitvene objekte, in sicer na kraški planoti Golte, ki je naravna znamenitost in je bila z odlokom skupščine občine Mozirje leta 1986 razglašena za krajinski park. Vsakomur je znano, da varstveni režim odloka prepoveduje izgradnjo nočitvenih objektov, da to načrtovalcev ne moti. Predvideno apartmajsko naselje se

nikakor ne vklaplja v okolje, deluje kot tujek, izgradnja bi zahtevala velika zemeljska dela in bi bistveno spremenila krajino. Svet na Golteh je kraški, pod planoto je nekaj izvirov, ki jih uporabljajo za pitno vodo, ogrožena bi bila jamska favna, ki je z odlokom zavarovana, že do sedaj zgrajeni objekti na Golteh nimajo urejene kanalizacije in se odplake prosto stekajo kar v tla. Predvidena čistilna naprava pri Beli peči ni sprejemljiva zaradi obremenjevanja območja parka s smradom in odpadki. Že dosedanjí kompleks žičnic na Golteh zelo negativno vpliva na ves krajinski park, nove žičnice z nujno potrebnimi posameznimi objekti pa bi ga še dodatno osiromašile. Počitniško-apartmajsko naselje v njem nima kaj iskati; obvezno ga je treba — če že — zgraditi v dolini, kjer je lažje reševati probleme odplak, kjer so manjši tudi drugi stroški gradnje in kjer ga bo v večji meri lahko izrabljalo tudi domače prebivalstvo, kot predlaga celjski Zavod za varstvo narave in kulturne dediščine in kar je po mnenju Zelenih Slovenije tudi edina sprejemljiva usmeritev te dejavnosti.

Zeleni Slovenije, mnogi člani tudi smučarji, zahtevamo, da se naj povojna miselnost, ki se izraža z geslom »človek — gospodar narave«, konča. Vse zablode tega pojmovanja kaže uničeno naravno bogastvo naše dežele — zevajoče rane, med njimi najhujša Žagarjev graben na Voglu, ki jo je objavil in obsodil tudi že tuji tisk.

Utemeljeno najodločneje nasprotujemo vsakemu nadaljnjemu širjenju smučišč v slovenskem gorskem svetu iz naravno-kulturnih in narodnogospodarskih razlogov. Čas je, da se denar za megalomanske nepotrebne študije uporabi raje za sanacijo (zatravljanje) smučišč in vlaga v vzdrževanje že obstoječih smučarskih središč, prvenstveno pa uredi kanalizacijo za odpadne vode v planinskih postojankah, preden postanejo sinonim za prašičje farme v naših gorah. In skrajni čas je, da se preneha s pohlepni in popolnoma neodgovornim poseganjem v naravo ter ohrani nekaj neokrnjenega življenjskega prostora tudi za živalski in rastlinski svet te naše edine slovenske domovine.

Zeleni Slovenije:
dr. Dušan Plut
predsednik

POMAGATI HOČEMO

Zelo sta nas pretresli pismi gospe Fanike Majerič in gospe Vere Hribar. Današnja realnost je postala zares tako kruta, da se mora ljubitelj gorā odpovedati še tistemu poslednjemu, kar ga veže z našimi planinami. Povsem očitno je postalo, da